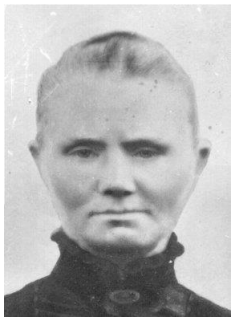

Gerrit van der Kaap

Albert van der Kaap

Gerrit van der Kaap, mijn overgrootvader, was de oudste zoon van Johannes en Aaltje. Hij werd op 24 oktober 1872 geboren in Musselkanaal, 's morgens om zes uur. Comparanten bij de aangifte van zijn geboorte waren Nanne Ros, zonder beroep en wonende te Musselkanaal en Benjamin Klein, vleeschhouwer, wonende te Stadskanaal. Beiden hadden de kunst van het schrijven niet geleerd. Gerrit ging, vanuit Emmen, op 19 april 1890 met zijn ouders wonen in de Vetstukken (D47).

Hij trouwde (1) op 20-jarige leeftijd, op 28 maart 1893, met de eveneens 20-jarige Annechien Katoen geboren op 13 oktober 1872 in Valtherveen (Odoorn) en overleden in Emmen op 25 oktober 1905, dochter van Albert Katoen (3 november 1834 in De Maten/Roswinkel – 2 april 1902 in Nieuw-Weerdinge) en Berendina Lutje (3 maart 1834 in Veele (Vlagtwedde) – 10 november 1901 in Weerdinge). Albert en Berendina woonden in Valthermond (D61) tot zij op 17 april 1901 naar Weerdinge verhuisden, waar Berendina een half jaar later overleed.

Annechien had een oudere zus die ook Annechien heette. Zij werd geboren op 10 september 1865, maar stierf nog geen twee jaar later, op 23 juli 1867. De familie Katoen woonde toen in de Slaapstreek in Odoorn. De Slaapstreek lag tussen Zandbergen en de Vetstukken.

Voorouders van Annechien Katoen

De directe voorouders van Albert Katoen (vader van Annechien), ook wel Katuin genoemd, kwamen uit Vlagtwedde. Maar oorspronkelijk, we zitten dan in het begin van de zeventiende eeuw, komen de Katoens/Katuins uit Oberlangen, Duitsland. De oudst bekend voorouder is Hindrick Becker, getrouwd met Aeltje Berents.

De vader van Bernadina Lutje - de moeder van Annechien - heette Anton Joseph Kösters en kwam uit het Duitse Sögel. De oudst bekende voorouder is Johann Kösters, getrouwd met Anna Bocholt, die in het begin van de zeventiende eeuw al in Sögel woonden.

De moeder van Berendina Lutje heette Annegien Lutje en die familie kwam uit Westerwolde en wat verder terug ook uit plaatsjes net over de grens.

Zie de kwartierstaat van Annechien Katoen:

<http://www.vanderkaap.org/stamboom/elske/kwartierstaten/index.html#p218>

Gerrit en Annechien gingen op 14 maart 1896 in de Vetstukken wonen op no. 62, maar lang duurde dat niet. Op 12 april 1899 vertrokken zij naar Emmen. Gerrit was aanvankelijk arbeider, maar in 1920 was hij slager.

Nog geen zeven maanden na hun trouwen werd hun eerste zoon, Johannes, geboren. Samen kregen zij nog vijf kinderen, van wie er twee heel jong stierven, Bernadina werd nog geen maand oud en Bieuwkjen nog geen twee.

Gerrit met Annechien Katoen en hun kinderen Johannes, Albert en Aaltje (foto is waarschijnlijk gemaakt in 1899).

Annechien stierf op 25 oktober 1905, net 33 jaar oud.

Aaltje Liebe

Na haar dood werd Aaltje Liebe, geboren op 1 oktober 1879 in Nieuwe Schutting, dochter van Jans Liebe en Grietje Sanders, zijn huishoudster en het duurde niet lang voor hij met haar trouwde (21 augustus 1906). Samen kregen zij nog tien kinderen. Een van hen werd levenloos geboren, één (Lambert) werd nog geen jaar oud en Aaltina stierf op 26-jarige leeftijd aan jeugdanker. Op haar grafplaat staat 'Alles om niet'. De moderne mens zal dit vermoedelijk lezen als 'Het is allemaal voor niets geweest', maar dat is niet juist. De christelijke dichter Geert Boogaard schreef, onder de titel 'Alles om niet' (1986), een bundel met gedichten rond het naderend sterven waarin hij zich vasthoudt aan Gods genade en een Hendrik Terlouw verwoordde het als volgt: 'Maar o, hoe groot en wonderlijk is het, dat het op de markt van vrije genade anders toegaat dan wij hier op aarde wat kopen in een winkel. Daar wordt betaald en omgeruild; geld gegeven voor waar, die wij nodig

hebben. Maar hier krijgt die vuile zondaar, die niets kan opbrengen dan bergen van schuld en zelf een modderpoel van zonden is, alles om niet.¹

Gerrit van der Kaap en Aaltje Liebe.

Voorouders van Aaltje Liebe

Jan Liebe, geboren rond 1735 trouwde met Elisabeth Harms, geboren rond 1740. Uit dit huwelijk:

- **Harm Jans Liebe** werd geboren op donderdag 14 november 1754 in Anloo. Hij overleed op maandag 6 november 1820 in Loon (nr. 193) (Assen), 's nachts om twaalf uur, 65 jaar oud. Hij trouwde op 30 april 1797 in Anloo met Marijke/Maria Jans Woppenkamp/Wapsenkamp (dagloonster, gedoopt op 28 juli 1776 in Anloo, overleden op 17 mei 1857 in Annen, dochter van Jan Frederiks/Fridrich Woppenkamp en Metje Pieters.

Marijke trouwde na de dood van Harm op 3 mei 1822 met Jan Speulman, geboren op 12 april 1778 in Beilen, overleden op 31 december 1839 in Annen, zoon van Roelof Jans en Geertruid Aalders. Jan was weduwnaar van Engel Jans (arbeidster), geboren op 10 december 1782 in Haren, overleden op 31 augustus 1821 in Annen, dochter van Jans Takens en Gebke Alberts. Met wie hij in ieder geval een zoon had, Jannes. Uit dit huwelijk:

- **Jan Harms Liebe** werd gedoopt op zondag 4 maart 1798 in Rolde en hij overleed op maandag 2 april 1866 in Bonnen (Gieten). Hij trouwde, 27 jaar oud, op zaterdag 7 mei 1825 in Gieten met de 24-jarige Geertruid Geerts Kremer, dochter van Geert Roelofs en Hadewiek Haijes (gedoopt op 5 juni 1796 in Gasselternijveen. Zij is gedoopt op 1 maart 1799 in Gasselternijveen en overleden op donderdag 26 april 1838 in Gieten, 37 jaar oud. Uit dit huwelijk:

¹ Theologie.net, <https://bit.ly/348HegV>

- **Jans Liebe** werd geboren op 5 april 1833 in Gieten en stierf op 15 december 1911 in Emmen. Hij trouwde op 23 november 1861 in Borger met Grietje Sanders, geboren op 9 februari 1836 in Borger en overleden op 10 februari 1915 in Valtherveen, dochter van Lambert Sanders en Jantien Ensing. Uit dit huwelijk:
 - **Aaltje Liebe**, geboren op 1 oktober 1879 in Nieuwe Schutting en overleden op 13 februari 1968 in de Holdert in Emmen, trouwde met **Gerrit van der Kaap**, geboren in Musselkanaal (Onstwedde) op 25 oktober 1872 's morgens om zes uur, overleden op 19 april 1972 in de Holdert in Emmen.

Slagerij in Weedingermond

BURGEMEESTER en WETHOUDERS der gemeente Vlagtwedde; Gelezen het adres van Gerrit van der Kaap, van beroep slager, wonende te Weedingermond, d.d. 15 Mei 1907, houdende aanvraag om vergunning tot het oprichten van eene slagerij, en wel in het perceel, gelegen te Weedingermond, kadastraal bekend gemeente Vlagtwedde, sectie H, no. 2494; Gelet op de bepalingen van de Hinderwet; Gezien het proces-verbaal van het Voorgevallene op de in art. 7 der aangehaalde wet bedoelde op 4 Juni j.l. gehoudene zitting; Overwegende, dat geene bezwaren hetzij mondeling of schriftelijk, tegen de oprichting van gemelde inrichting zijn ingebracht; Hebben goedgevonden:

1. aan Gerrit van der Kaap en zijne rechtverkrijgenden vergunning te verlenen tot het oprichten van een slagerij in het perceel, kadastraal bekend, sectie H, no. 2494, hierboven nader omschreven! met bepaling, dat deze inrichting moet zijn voltooid en in werking gebracht vóór of op den 15 Augustus en zulks onder de volgende voorwaarden:
 - a. de vloer moet vervaardigd zijn van klinkers in cementmortel gelegd en moet zodanig hellend worden aangebracht, dat het vloeibare afval kan worden weggespoeld, naar een te metselen waterdichte put, lang 1.50 M., breed 1M. en 1.25 hoog, binnenwerks gemeten; de muren van deze put moeten zijn afgedekt met een houten raam, zwaar 6.5 bij 16.5 cm., daarop moet worden aangebracht een zuiver sluitend houten deksel, zwaar 3.20 °:M., terwijl de onderkant van het raam zich niet hooger dan 5 cm. boven den beganen grond mag bevinden ;
 - b. de put sub a bedoeld, moet met de slachtplaats in verbinding staan, met een open goot, wijd binnenwerks minstens 22 cm. en diep 11 cm, terwijl de vloer daarvan moet bestaan uit 2 platte lagen en de kanten uit halfsteens rolladen op den kop geplaatst, de goot moet zodanig hellend worden gelegd, dat de afvoer naar de put mogelijk is;
 - c. de put sub a genoemd, moet waterdicht zijn en worden vervaardigd in klinkers gemetseld in cementmortel, de randen moeten minstens een steen dik zijn, terwijl de bodem eveneens moet begaan uit een laag klinker in cementmortel gelegd;
 - d. de put moet minstens 10 M. verwijderd zijn van de slachtplaats en het zoomede van putten, regenbakken en belendende gebouwen;

e. de vaste of althans niet vloeibare moeten na elke slachting worden verzameld en geborgen in den voorschreven put;
f. de put moet minstens eens in de Veertien dagen worden geledigd en wel steeds des Vrijdags; de afval moet terend onder den grond worden gebracht met kainiet worden bedekt.

2. Afschrift dezes te zenden aan den verzoeker, onder aanhechting van een der in art. 5 van meergemelde wet sub. 1 en 2 bedoelde stukken en door openbare afkondiging den inhoud dezer beschikking te brengen ter kennis van publiek.

Sellingen, 3 Juli 1907.

Burgemeester en Wethouders voornoemd:

BOELKEN

De Wethouder, B. SASSEN

In zijn lange leven verhuisde Gerrit menigmaal. Hij woonde in Vlagtwedde (adres K3-48). In 1907 woonde hij in Weedingermond, waar hij een vergunning aanvraag voor het oprichten van een slagerij (zie kader hierboven). Vanaf 9 mei 1911 in Nieuw-Weerdinge 456 en vanaf 1 oktober 1938 aldaar aan het Weedingerkanaal ZZ 125. Op 11 augustus 1941 verhuisde hij opnieuw en was zijn adres PB 012677. Vanaf 4 januari 1946 woonde hij Weedingerkanaal ZZ 113 en sinds 28 juni 1953 aan de J. Lokkerstraat 6. Op 18 juli 1953 ging hij naar de P. Beugelstraat 12 om op 30 januari 1962 te verhuizen naar de P. Beugelstraat 11. Ten slotte woonde hij van 13 juli 1967 tot aan zijn dood in het bejaardentehuis De Holdert aan de Hondsrugweg in Emmen.

Gerrit Fredriks en Gerrit van der Kaap, wachtend op de bus in Nieuw-Weerdinge naar het klooster in ter Apel. De N.V. Groninger Autobusdienst Onderneming (GADO) was van 1924 tot 1998 een aanbieder van openbaar vervoer per autobus in de provincies Groningen en Drenthe.

Zestig jaar getrouwd

Op 21 augustus 1966 vierden Gerrit en Aaltje in zaal Oosterhof in Nieuw-Weerdinge hun zestigjarige bruiloft. Uiteraard bracht de burgemeester, H.A. Beusekamp, persoonlijk zijn gelukwensen en liet die vergezeld gaan van een bloemetje. Van de koningin ontving het echtpaar een gelukstelegram. In een

krantenartikel, naar aanleiding van deze bijzonder gebeurtenis, stond o.a. dat Gerrit reeds op 12-jarige leeftijd met haring en negotie ventte. Later werd hij slager. Zo slachtte hij in 1939 2000 schapen voor een kwartje per stuk. Hij werkte eerst op de plaats waar later de CVO-school stond en daarna in het pand Weerdinger Kanaal Zuidzijde 125. In 1906 werd Gerrit voorzanger in de kerk, om dat twintig jaar te blijven. Daarnaast was hij 40 jaar voorlezer, 3 jaar diaken, 27 jaar ouderling en 5 jaar organist. De verslaggever van de krant verbaast zich over het gemak waarmee Gerrit praat over Kuypers, Hoedemaker, Kohlbrugge en Jonker en hij eindigt met de zin: 'Wat een voorrecht, wanneer men op deze leeftijd nog zo bewust in het leven staat!'

Onderstaande foto werd gemaakt op de dag van hun zestigjarige bruiloft. Gerrit met een sigaret op de lippen, hij rookte tot op hoge leeftijd. Hij hield ook wel van een borreltje. Het verhaal gaat dat hij, al op leeftijd, op zijn verjaardag met de rug naar het bezoek, voor de gasten borrels in schonk en zich daarbij, duidelijk hoorbaar, afvroeg of hij zichzelf er ook een in zou schenken. Ach, laat ik dat maar doen, antwoordde hij zichzelf, nadat hij er ongemerkt al een naar binnen had gewerkt. Links van Aaltje, op de foto, staat Gerrit Fredriks, zoon van dochter Bieuwkjen van der Kaap en rechts Jacob (Job) van der Kaap, zoon van Gerrit en Aaltje.

Gerrit Fredriks, Aaltje Lieben, Gerrit van der Kaap en hun zoon Jacob (Job) van der Kaap bij café Oosterhof in Nieuw-Weerdinge op 21 augustus 1966.

Herinneringen van Gerrit Seubring

Gerrit Seubring is een kleinzoon van Gerrit van der Kaap. Hij was de tweede zoon van Aaltje van der Kaap en Harm Seubring. Harm stierf op jonge leeftijd, in 1929, toen Gerrit nog maar twee jaar was. In zijn jeugd woonde hij soms bij zijn oom en toezienvoogd, Albert van der Kaap, de broer van zijn moeder die aan de Zijtak in Nieuw-Amsterdam woonde. Ook woonde hij soms bij opa Gerrit, maar met hem had hij een minder goede verstandhouding. Gerrit herinnert zich hoe opa op zondag eens

tegen zijn jongste zoon Jan zei: *'Toe Jan, geef mie de Biebel eens an'*, om vervolgens tot groot genoegen van Jan, Psalm 117 te lezen, weliswaar in de oude Statenvertaling, maar ook de kortste psalm.

Opa Gerrit was hervormd, maar kleinzoon Gerrit gereformeerd. Dat betekende dat opa op zondag de ene kant op ging, naar de hervormde kerk, maar zijn kleinzoon de andere kant op, naar de gereformeerde kerk. De slagerij van opa stond precies tussen beide kerken in. In de kerk ontfermde een aardige vrouw zich over de kleine Gerrit en voorzag hem van het, in de protestantse kerk gebruikelijke, pepermuntje. Van de paar centen die Gerrit meegekregen had, ging een deel in de collectezak, een deel in zijn broekzak.

Op nieuwjaarsdag ging men in Drenthe van oudsher 'Nieuwjaar wensen'. De mensen gingen bij burens en familieleden langs om hen een gelukkig nieuwjaar te wensen. Zo gingen Gerrit en zijn drie jaar oudere broer, Jan, op nieuwjaarsdag eens op bezoek bij boer Germs in Nieuw-Weerdinge. Ouder dan een jaar of zeven a tien zijn ze niet geweest. Dat weerhield boer Germs er niet van om beide jongens te trakteren op een kersenbrandewijntje en een sigaar.

Aaltje, de moeder van Gerrit, leed in de jaren dertig en veertig aan tbc, waardoor zij moest kuren in het sanatorium in Appelscha. Tijdens een bezoek van Gerrit aan zijn moeder tijdens de oorlog was daar ook Johannes, de broer van Aaltje op bezoek. Gerrit herinnert zich de ijzige sfeer tussen zus en broer, die het speltje van de NSB op zijn revers droeg en die gewapend was met een pistool. Johannes was politieagent in Groningen en diende de SD in het beruchte Scholtenshuis in die stad (zie het hoofdstuk Fout in de oorlog).

Beatrixoord in Appelscha

Het Friesch Volkssanatorium werd in 1910 gevestigd in Joure in de Friese State Heremastate, dat gebouw werd geschonken door de familie Vegelin van Claerbergen.

De locatie van het Friesch Volkssanatorium bleek echter niet heel geschikt voor het verplegen van de patiënten. Rust en frisse lucht zijn ver te zoeken. Het sanatorium staat op vochtige grond en naast een scheepswerf; naast chronische geluidsoverlast is er sprake van stank van nabijgelegen bedrijven als een olieslagerij, een timmerfabriek en een koffie- en tabakverwerkend bedrijf. Deze locatie komt de genezing niet ten goede.

In 1922 verhuist het sanatorium naar de bossen van Appelscha en gaat vanaf 1946 verder als Beatrixoord. In 1963 volgt de verhuizing naar Haren. In al die jaren zijn duizenden tuberculosepatiënten behandeld onder het motto 'wat door mensenliefde gedragen wordt, houdt eeuwen stand'.

Ingang sanatorium Appelscha.

Honderd

Een neef van Gerrit had ooit gezegd dat hij hoopte honderd jaar te worden. Jij bent gek, had hij toen geantwoord. Hij stierf dan ook op 19 april 1972, net geen honderd jaar oud, in verzorgingstehuis De Holdert in Emmen.² Hij werd begraven op de algemene begraafplaats in Nieuw-Weerdinge. Aaltje was vier jaar eerder, op 13 februari 1968 overleden, ook in De Holdert.

De Holdert in de jaren zeventig.

² Holdert is dialect voor: het werk is gedaan. Dat zeiden mensen als ze aan het eind van de dag naar huis gingen.

Graf van Gerrit en Aaltje in Nieuw-Weerdinge.